

TASVIRIY SAN'AT DARSLARIDA GRAFIK MATERIALLARDA ISHLASHGA O'RGATISH

Shaxloxon Zokirova
Akmalxon qizi

Qo'qon Davlat universiteti
San'atshunoslik va sport fakulteti
San'atshunoslik kafedrasi o'qituvchisi

Muslimaxon
Abrorxonova Rashid qizi

Qo'qon davlat universiteti
San'atsunoslik va sport fakulteti
Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi
talabasi

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqolada o'quvchilarning ijodiy ifodasini oshirish uchun tasviriy san'at ta'limiga grafik materiallarni kiritishning ahamiyati haqida so'z boradi. Qalamlar, ko'mirlar, pastellar va markerlar kabi turli xil grafik materiallarning integratsiyasi nafaqat badiiy mahoratni rivojlantiradi, balki tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyatini ham rag'batlantiradi. Ushbu qo'llanma o'qituvchilarga tasviriy san'at darslarida grafik materiallar bilan ishlashni samarali o'rgatish, pirovardida mahoratli va xayolparast rassomlar avlodini tarbiyalash uchun qimmatli tushunchalar va amaliy strategiyalarni taqdim etadi.

Kalit so'zlar: Tasviriy san'at ta'limi, grafik materiallar, ijodiy ifoda, badiiy uslublar, o'qitish strategiyalari.

Kirish:

Tasviriy san'at ta'limi o'quvchilarda ijodkorlikni, o'zini namoyon qilish va kognitiv rivojlanishni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Tasviriy san'at darslarining muhim jihatlaridan biri bu badiiy izlanish va muloqot uchun vosita bo'lib xizmat qiladigan grafik materiallardan foydalanishdir. Grafik materiallar bilan samarali ishlashni o'rganish orqali talabalar o'zlarining texnik ko'nikmalarini takomillashtirishlari, turli xil texnikalar bilan tajriba o'tkazishlari va ijodiy salohiyatlarini ochishlari mumkin. Ushbu maqola tasviriy san'at ta'limida grafik materiallarning ahamiyatini yoritishga qaratilgan va o'qituvchilarga ushbu materiallarni o'qitish amaliyotiga samarali kiritish bo'yicha ko'rsatmalar berishdir.

Tasviriy san'at ta'limida grafik materiallarning ahamiyati.

Qalamlar, ko'mirlar, pastellar va markerlar kabi grafik materiallar o'quvchilarga badiiy ifodalashning ko'p qirrali vositalarini taklif qiladi. Har bir material ishlab chiqarilgan san'at asarining tuzilishiga, ohangiga va ko'rinishiga ta'sir qiluvchi o'ziga xos xususiyatlarga ega. Turli xil grafik materiallar bilan tajriba o'tkazish orqali

o'quvchilar badiiy texnika, ranglar nazariyasi va kompozitsiyani chuqurroq tushunishlari mumkin. Bundan tashqari, grafik materiallar bilan ishlash talabalarni tanqidiy fikrlashga, ijodiy qarorlar qabul qilishga va badiiy muammolarni hal qilishga undaydi.

Tasviriy san'at darslarida grafik materiallarni o'rgatish strategiyalari.

1. Materiallarga kirish: Talabalarni turli xil grafik materiallar va ularning o'ziga xos xususiyatlari bilan tanishtirishdan boshlang. Badiiy asarda turli effektlarni yaratish uchun har bir materialdan qanday foydalanish mumkinligini tushuntiring.

Talabalarni turli xil grafik materiallar bilan tanishtirish tasviriy san'at ta'limining asosiy bosqichidir. Har bir materialning o'ziga xos xususiyatlarini va ulardan san'at asarida o'ziga xos effektlarni yaratish uchun qanday foydalanish mumkinligini tushunib, talabalar o'zlarining ijodiy repertuarlarini kengaytirishlari va san'at yaratish jarayonini chuqurroq tushunishlari mumkin.

Qalamlar:

Qalamlar tasviriy san'atda eskiz, soya va kontur chizish uchun keng qo'llaniladigan ko'p qirrali asbobdir. Ular yumshoq (masalan, 6B) dan qattiq (masalan, 6H) gacha bo'lgan turli qattqlik darajalarida bo'ladi. Yumshoq qalamlar quyugroq va boy ohanglarni hosil qiladi, qattiq qalamlar esa engilroq va nozik chiziqlar hosil qiladi. Talabalar chizmalarida turli darajadagi kontrast va teksturaga erishish uchun turli xil qalam navlari bilan tajriba o'tkazishlari mumkin.

Ko'mir:

Ko'mir - o'zining ifodali va jasur fazilatlar bilan mashhur bo'lgan mashhur chizma vositasi. U chuqur, baxmal qora ranglar hosil qiladi va aralashtirish va soya qilish uchun osongina bulg'angan bo'lishi mumkin. Ko'mir rasmlari ko'pincha dramatik va dinamik ko'rinishga ega bo'lib, ularni kompozitsiyadagi yorug'lik va soyani olish uchun ideal qiladi. Talabalar ko'mir taklif qiladigan tonal qiymatlar diapazonini o'rganishlari va ajoyib vizual effektlarni yaratish uchun turli usullarni sinab ko'rishlari mumkin.

Pastellar:

Pastellar har xil shakllarda, jumladan yumshoq pastellar, moyli pastellar va pastel qalamlarda mavjud bo'lgan jonli chizish vositalaridir. Yumshoq pastellar kukunli tuzilishga ega bo'lib, boy, aralashtiriladigan ranglar hosil qiladi, yog'li pastellar esa kremsi mustahkamlikni ta'minlaydi va ularni osongina qatlamlash va aralashtirish mumkin. Pastel ranglari o'zining kuchli pigmentatsiyasi va ko'p qirraliligi uchun qadrlanadi, bu talabalarga turli xil teksturalar va effektlar bilan jonli va ifodali san'at asarlarini yaratishga imkon beradi.

Markerlar:

Markerlar badiiy asarga qalin chiziqlar, jonli ranglar va aniq tafsilotlarni qo'shish uchun mashhur vositalardir. Ular spirtga asoslangan markerlar va suvga asoslangan markerlar kabi turli xil o'lchamdagi va siyoh formulalarida keladi. Markerlar illyustratsiyalar, grafik dizaynlar va aralash media san'at asarlarini yaratish uchun ideal. Talabalar turli vizual effektlarga erishish uchun markerlarni qatlamlash, ranglarni aralashtirish va kesish va kesishish kabi turli usullarni qo'llash bilan tajriba o'tkazishlari mumkin.

O'quvchilarni ushbu grafik materiallar bilan tanishtirish va ularning o'ziga xos xususiyatlari va qo'llanilishini tushuntirish orqali o'qituvchilar ularga badiiy ifodaning xilma-xil imkoniyatlarini o'rganish imkoniyatini berishlari mumkin. Talabalarni turli materiallar, texnikalar va uslublar bilan tajriba qilishga undash nafaqat ularning texnik mahoratini oshiribgina qolmay, balki tasviriy san'at sohasida ijodkorlik va tasavvurlarini ham rivojlantiradi.

2. Namoyish va amaliyot: Grafik materiallar bilan ishlashning turli usullarini, masalan, soylash, aralashtirish va qatlamlarni ko'rsatish. Talabalarni sizning rahbarligingiz ostida ushbu usullarni qo'llashga rag'batlantiring.

Tasviriy san'at darslarini o'rgatishda o'quvchilarni nafaqat turli grafik materiallar bilan tanishtirish, balki ushbu materiallar bilan samarali ishlashning turli usullarini ham ko'rsatish juda muhimdir. O'qituvchilar ko'rgazmali mashg'ulotlar o'tkazish va o'quvchilarga amaliy mashg'ulotlar orqali yo'l-yo'riq ko'rsatish orqali o'quvchilarning texnik ko'nikmalari va badiiy qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam berishi mumkin. Quyida grafik materiallar bilan ishlashning asosiy usullari va ularni sinfda ko'rsatish va amaliyotda qo'llash bo'yicha tavsiyalar keltirilgan:

Soya:

Soyalash - bu rasm va bo'yashning asosiy usuli bo'lib, u shakl va chuqurlik illyuziyasini berish uchun yorug'lik va zulmatda o'zgarishlar yaratishni o'z ichiga oladi. Soylash usullarini ko'rsatishda o'qituvchilar o'quvchilarga yorug'lik va soya o'rtasida silliq o'tishga erishish uchun o'zlarining chizma asboblari bilan turli bosim va zarbalardan qanday foydalanishni ko'rsatishlari mumkin. Talabalarni yorug'likdan qorong'igacha gradatsiyalar yaratish va tekstura va hajmni etkazish uchun turli xil soya naqshlari bilan tajriba o'tkazish orqali soya qilishni mashq qilishni taklif qiling.

Aralashtirish:

Aralashtirish - bu san'at asarida uzluksiz va uyg'un ko'rinish yaratish uchun turli ohanglar yoki ranglar o'rtasidagi o'tishlarni yumshatish jarayoni. O'qituvchilar o'quvchilarga ranglar yoki ohanglarni muloyimlik bilan aralashtirish va birlashtirish uchun chizish vositalaridan qanday foydalanishni ko'rsatish orqali aralashtirish usullarini namoyish qilishlari mumkin. Aralash dumlarini, tortillonlarni yoki hatto barmoqlarni qo'llash kabi usullarni aralashtirish maqsadida talabalarga tanishtirish mumkin. Talabalarni chizmalarida ranglar yoki ohanglar o'rtasida silliq o'tishlarni yaratish, istalgan effektga erishish uchun turli xil aralashtirish vositalari va usullari bilan tajriba o'tkazish orqali aralashtirishni mashq qilishga undash.

Qatlama:

Qatlamlash san'at asarida chuqurlik, boylik va murakkablikni yaratish uchun rang, ohang yoki teksturaning bir nechta qatlamlarini yaratishni o'z ichiga oladi. O'qituvchilar qiziqarli effektlar va vizual chuqurlikni yaratish uchun o'quvchilarga bir nechta qatlamli grafik materiallarni qanday qilib bir-birining ustiga qo'llashni ko'rsatib, qatlamlash usullarini namoyish qilishlari mumkin. Talabalarni shaffof va shaffof bo'lmagan qatlamlar bilan tajriba o'tkazish, ranglarni aralashtirib, yangi ohanglar yaratish va turli materiallarning o'zaro ta'sirini o'rganish orqali qatlamlarni mashq qilishni taklif qiling. Istalgan natijalarga erishish uchun asta-sekin qatlamlarni rejalashtirish va qurish muhimligini ta'kidlang.

Namoyishlar davomida o'qituvchilar har bir texnikaning mantiqiy asoslarini tushuntirishlari, bosqichma-bosqich jarayonni aniq ko'rsatishlari va bu usullarni turli xil san'at asarlarida qanday qo'llash mumkinligiga misollar keltirishi kerak. Talabalarni o'rgatlayotgan usullarni tushunishlarini kuchaytirish uchun ko'rgazmalar davomida savollar berishga, diqqat bilan kuzatishga va eslatma olishga rag'batlantiring.

Texnikalarni namoyish qilgandan so'ng, talabalarga ushbu usullarni o'z san'at asarlarida mashq qilish va qo'llash imkoniyatini bering. Talabalar o'z loyihalari ustida ishlayotganlarida yo'l-yo'riq, fikr-mulohaza va yordam taklif qiling, ularni tajribaga, tavakkal qilishga va grafik materiallar bilan ishlashning ijodiy imkoniyatlarini o'rganishga undash. Texnikalarni ko'rsatish va amaliyot uchun imkoniyatlar yaratish orqali o'qituvchilar o'quvchilarning badiiy qobiliyatlarini rivojlantirishlari, ijodkorliklarini namoyon etishlari va sinfda badiiy imkoniyatlarini to'liq ochib berishlari mumkin.

3. Tadqiqot va tajriba: Talabalarga turli grafik materiallar va texnikalar bilan tajriba o'tkazish imkoniyatini yarating. Ularni ijodiy instinktlarini o'rganishga va san'at asarlarida tavakkal qilishga undash.

Tasviriy san'at darslarida o'quvchilarning badiiy rivojlanishida tadqiqot va tajribalar muhim o'rin tutadi. Talabalarni turli xil grafik vositalarni sinab ko'rishga undash orqali o'qituvchilar ijodkorlik, innovatsiya va o'zini namoyon qilish qobiliyatini rivojlantirishi mumkin. Talabalarga tadqiqot, tajriba va san'at asarlarida tavakkal qilish orqali yo'l-yo'riq ko'rsatadigan ba'zi strategiyalar:

1. Turli usullarni tadqiq qilish:

Talabalarni turli vaqt va uslublarda rassomlar tomonidan qo'llaniladigan turli xil grafik media usullarini tadqiq qilish va o'rganishga undash. Grafik materiallar bilan ishlashning turli usullari va usullarini ko'rsatadigan kitoblar, maqolalar, videolar va onlayn darsliklar kabi resurslarni taqdim eting. Talabalarni o'z asarlarida grafik vositalardan foydalanishni o'zlashtirgan taniqli rassomlarning asarlarini tahlil qilishga va ulardan ilhom olishga undash.

2. Amaliy tajriba:

Talabalarga qalamlar, ko'mirlar, pastellar, markerlar va boshqa vositalar kabi turli xil grafik materiallarni taqdim eting. Soylash, aralashtirish, qatlamlash, kesishish, kesish va boshqalar kabi turli xil usullarni sinab ko'rish orqali ularni ushbu materiallar bilan tajriba qilishga undash. Talabalarga har bir materialning o'ziga xos xususiyatlarini o'rganish va vizual jihatdan jozibali san'at asarlarini yaratish uchun ularni qanday qilib birlashtirish mumkinligini aniqlash uchun imkoniyatlar yarating.

3. Ijodiy qiyinchiliklar va takliflar:

Talabalarga o'zlarining qulaylik zonalaridan chiqib ketishga va san'at asarlarida tavakkal qilishga undaydigan ijodiy qiyinchiliklar va takliflarni taqdim eting. Ularni noan'anaviy texnikalar bilan tajriba o'tkazishga, turli ommaviy axborot vositalarini bir-biriga aralashtirishga yoki san'at yaratishga mavhum va ekspressiv yondashuvlarni o'rganishga chaqiring. Talabalarni chegaralarni chetlab o'tishga, o'ylashdan tashqarida o'ylashga va ijodiy jarayonida kutilmagan narsalarni qabul qilishga undash.

4. Reflektiv amaliyot:

Talabalarni eksperimentlar va tadqiqot natijalari haqida fikr yuritishga undash. Ulardan qanday texnikalar yaxshi ishlagani, qanday qiyinchiliklarga duch kelgani va

izlanishlari natijasida qanday yangi tushunchalarga ega bo'lganliklarini ko'rib chiqishlarini so'rang. Talabalarni badiiy tanlovlari ortidagi fikrlari, his-tuyg'ulari va niyatlarini ifoda etishga undash orqali o'z-o'zini aks ettirish va tanqidiy fikrlash madaniyatini rivojlantirish.

5. Tengdoshlarning fikr-mulohazalari va tanqidlari:

Talabalar o'zlarining eksperimental san'at asarlarini tengdoshlari bilan baham ko'rishlari va konstruktiv fikr-mulohazalarni olishlari mumkin bo'lgan o'zaro fikr-mulohazalarni tashkil qiling. Talabalarni kuzatish, tahlil qilish va chuqur mulohazalar asosida fikr bildirishga undash. Tengdoshlarni tanqid qilish mashg'ulotlari o'quvchilarga yangi nuqtai nazarga ega bo'lishga, takomillashtirish sohalarini aniqlashga va hamkorlikda o'rganish orqali badiiy uslublarini takomillashtirishga yordam beradi.

Tasviriy san'at darslarida tadqiqot, tajriba va tavakkalchilik madaniyatini tarbiyalash orqali o'qituvchilar o'quvchilarning badiiy ovozi rivojlantirish, ijodiy dunyoqarashini kengaytirish, badiiy ijod amaliyotida qiziquvchanlik va yangilik tuyg'ularini tarbiyalash imkonini beradi. Talabalarni noaniqlikni qabul qilishga, noma'lum narsalarni o'rganishga va grafik media texnikasi bilan tajriba o'tkazish orqali o'zlarini haqiqiy ifoda etishga undash.

Xulosa:

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, tasviriy san'at darslarida grafik materiallarning samarali integratsiyalashuvi o'quvchilarda badiiy mahoratni tarbiyalash, ijodkorlikni rivojlantirish, tanqidiy fikrlashni rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Talabalarga turli xil grafik materiallar va texnikalar bilan ishlash imkoniyatini berish orqali o'qituvchilar o'zlarining badiiy imkoniyatlarini o'rganishlari va o'zlarini haqiqiy ifoda etishlari mumkin. O'ylangan yo'l-yo'riq va amaliy strategiyalar orqali o'qituvchilar tasviriy san'at olamiga bebaho hissa qo'shadigan iste'dodli va xayolparast rassomlarning yangi avlodini ilhomlantirishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Zokirova, Shaxloxon. "TASVIRIY SAN'ATDA MANZARA JANRINING TUTGAN O'RNI." *Естественные науки в современном мире: теоретические и практические исследования* 2.3 (2023): 57-59.
2. Zokirova, Shaxloxon. "TASVIRIY SAN'ATDA MANZARA JANRI." *Инновационные исследования в современном мире: теория и практика* 2.11 (2023): 28-31.
3. Zokirova, Shaxloxon. "TASVIRIY SAN'AT O'QITISHDA NATYUMORT ISHLASH METODIKASI." *Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования* 2.6 (2023): 59-61.